

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

శ్రీరామసద్గుణానాం వర్ణనం శ్రీరామం యౌవరాజ్యే స్థాపయితుం దశరథస్య
విచారస్తదర్థం మంత్రణాం కర్తుం విభిన్ననరేశానాం పౌరాణాం
జానపదానాం చ రాజ్ఞా స్వసంసది సమాహ్వానం

గచ్ఛతా మాతులకులం భరతేన తదానఘః |

శత్రుఘ్నా నిత్యశత్రుఘ్నా నీతః ప్రీతిపురస్కృతః || 2.1.1 ||

స తత్ర న్యవసద్ భ్రాత్రా సహ సత్కారసత్కృతః |

మాతులేనాశ్వపతినా పుత్రస్నేహేన లాలితః || 2.1.2 ||

తత్రాపి నివసంతౌ తౌ తర్వ్యమాణౌ చ కామతః |

భ్రాతరౌ స్మరతాం వీరౌ వృద్ధం దశరథం నృపం || 2.1.3 ||

రాజాపి తౌ మహాతేజాః సస్మార ప్రోషితౌ సుతౌ |

ఉభౌ భరతశత్రుఘ్నౌ మహేంద్రవరుణోపమౌ || 2.1.4 ||

సర్వ ఏవ తు తస్యేష్టాశ్చత్వారః పురుషర్షభాః |

స్వశరీరాద్ వినిర్వృత్తాశ్చత్వార ఇవ బాహవః || 2.1.5 ||

తేషామపి మహాతేజా రామో రతికరః పితుః |

స్వయంభూరివ భూతానాం బభూవ గుణవత్తరః || 2.1.6 ||

స హి దేవైరుదీర్ఘస్య రావణస్య వధార్థిభిః |

అర్థితో మానుషే లోకే జజ్ఞే విష్ణుః సనాతనః || 2.1.7 ||

కౌసల్యా శుశుభే తేన పుత్రేణామితతేజసా |
యథా వరేణ దేవానామదితిర్వజ్రపాణినా || 2.1.8 ||

స హి రూపోపపన్నశ్చ వీర్యవాననసూయకః |
భూమావనుపమః సూనుర్గుణైర్దశరథోపమః || 2.1.9 ||

స చ నిత్యం ప్రశాంతాత్మా మృదుపూర్వం చ భాషతే |
ఉచ్యమానోఽపి పరుషం నోత్తరం ప్రతిపద్యతే || 2.1.10 ||

కదాచిదుపకారేణ కృతేనైకేన తుష్యతి |
న స్మరత్యపకారాణాం శతమప్యాయాత్మవత్తయా || 2.1.11 ||

శీలవృద్ధైర్జానవృద్ధైర్వయోవృద్ధైశ్చ సజ్జనైః |
కథయన్నాస్త వై నిత్యమస్తయోగ్యాంతరేష్వపి || 2.1.12 ||

బుద్ధిమాన్ మధురాభాషీ పూర్వభాషీ ప్రియంవదః |
వీర్యవాన్న చ వీర్యేణ మహతా స్వేన విస్మితః || 2.1.13 ||

న చాన్యతకథో విద్వాన్ వృద్ధానాం ప్రతిపూజకః |
అనురక్తః ప్రజాభిశ్చ ప్రజాశ్చాప్యనురజ్యతే || 2.1.14 ||

సానుక్రోశో జితక్రోధో బ్రాహ్మణప్రతిపూజకః |
దీనానుకంపీ ధర్మజ్ఞో నిత్యం ప్రగ్రహవాంచుచిః || 2.1.15 ||

కులోచితమతిః క్షాత్రం స్వధర్మం బహు మన్యతే |
మన్యతే పరయా ప్రీత్యా మహత్ స్వర్గఫలం తతః || 2.1.16 ||

నాశ్రేయసి రతో యశ్చ న విరుద్ధకథారుచిః |
ఉత్తరోత్తరయుక్తీనాం వక్తా వాచస్పతిర్యథా || 2.1.17 ||

అరోగస్తరుణో వాగ్మీ వపుష్మాన్ దేశకాలవిత్ |
లోకే పురుషసారజ్ఞః సాధురేకో వినిర్మితః || 2.1.18 ||

స తు శ్రేష్ఠైర్గుణైర్వ్యక్తః ప్రజానాం పార్థివాత్మజః |
బహిశ్చర ఇవ ప్రాణో బభూవ గుణతః ప్రీయః || 2.1.19 ||

సర్వవిద్యావ్రతస్నాతో యథావత్ సాంగవేదవిత్ |
ఇష్వస్తే చ పితుః శ్రేష్ఠో బభూవ భరతాగ్రజః || 2.1.20 ||

కల్యాణాభిజనః సాధురదీనః సత్యవాగ్మజః |
వృద్ధైరభివినీతశ్చ ద్విజైర్థర్మార్థదర్శిభిః || 2.1.21 ||

ధర్మకామార్థతత్త్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్ |
లౌకికే సమయాచారే కృతకల్పో విశారదః || 2.1.22 ||

నిభృతః సంవృతాకారో గుప్తమంత్రః సహాయవాన్ |
అమోఘక్రోధహర్షశ్చ త్యాగసంయమకాలవిత్ || 2.1.23 ||

దృఢభక్తిః స్థిరప్రజ్ఞో నాసద్ధ్రాహీ న దుర్వచః |
నిస్తంద్రీరప్రమత్తశ్చ స్వదోషపరదోషవిత్ || 2.1.24 ||

శాస్త్రజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ పురుషాంతరకోవిదః |
యః ప్రగ్రహానుగ్రహయోర్యథాన్యాయం విచక్షణః || 2.1.25 ||

సత్సంగ్రహానుగ్రహణే స్థానవిన్నిగ్రహస్య చ |
ఆయకర్మణ్యపాయజ్ఞః సందృష్టవ్యయకర్మవిత్ || 2.1.26 ||

శ్రైష్ఠ్యం చాస్త్రసమూహేషు ప్రాప్తో వ్యామిశ్రకేషు చ |
అర్థధర్మౌ చ సంగృహ్య సుఖతంత్రో న చాలసః || 2.1.27 ||

వైహారికాణాం శిల్పానాం విజ్ఞాతార్థవిభాగవిత్ |
ఆరోహీ వినయే చైవ యుక్తో వారణవాజినాం || 2.1.28 ||

ధనుర్వేదవిదాం శ్రేష్ఠో లోకేఽతిరథసమ్మతః |
అభియాతా ప్రహర్తా చ సేనానయవిశారదః || 2.1.29 ||

అప్రధృష్యశ్చ సంగ్రామే క్రుద్ధైరపి సురాసురైః |
అనసూయో జితక్రోధో న దృష్టో న చ మత్సరీ || 2.1.30 ||

నావజ్ఞేయశ్చ భూతానాం న చ కాలవశానుగః |
ఏవం శ్రేష్ఠైర్గుణైర్ముక్తః ప్రజానాం పార్థివాత్మజః || 2.1.31 ||

సమ్మతస్త్రిషు లోకేషు వసుధాయాః క్షమాగుణైః |
బుద్ధ్యా బృహస్పతేస్తుల్యో వీర్యే చాపి శచీపతేః || 2.1.32 ||

తథా సర్వప్రజాకాంతైః ప్రీతిసంజననైః పితుః |
గుణైర్విరురుచే రామో దీప్తః సూర్య ఇవాంశుభిః || 2.1.33 ||

తమేవంవృత్తసంపన్నమప్రధృష్యపరాక్రమం |
లోకనాథోపమం నాథమకామయత మేదినీ || 2.1.34 ||

ఏతైస్తు బహుభిర్ముక్తం గుణైరనుపమైః సుతం |
దృష్ట్వా దశరథో రాజా చక్రే చింతాం పరంతపః || 2.1.35 ||

అథ రాజ్ఞో బభూవైవ వృద్ధస్య చిరజీవినః |
ప్రీతిరేషా కథం రామో రాజా స్యాన్మయి జీవతి || 2.1.36 ||

ఏషా హ్యస్య పరా ప్రీతిర్హృది సంపరివర్తతే |
కదా నామ సుతం ద్రక్ష్యామ్యభిషిక్తమహం ప్రీయం || 2.1.37 ||

వృద్ధికామో హి లోకస్య సర్వభూతానుకంపకః |
మత్తః ప్రియతరో లోకే పర్జన్య ఇవ వృష్టిమాన్ || 2.1.38 ||

యమశక్రసమో వీర్యే బృహస్పతిసమో మతౌ |
మహీధరసమో ధృత్యాం మత్తశ్చ గుణవత్తరః || 2.1.39 ||

మహీమహామిమాం కృత్స్నామధితిష్ఠంతమాత్మజం |
అనేన వయసా దృష్ట్వా యథా స్వర్గమవాప్నుయాం || 2.1.40 ||

ఇత్యేవం వివిధైస్తైస్తైరన్యపార్థివదుర్లభైః |
శిష్టైరపరిమేయైశ్చ లోకే లోకోత్తరైర్గుణైః || 2.1.41 ||

తం సమీక్ష్య తదా రాజా యుక్తం సముదితైర్గుణైః |
నిశ్చిత్వ సచివైః సార్థం యౌవరాజ్యమమన్యత || 2.1.42 ||

దివ్యంతరిక్షే భూమౌ చ ఘోరముత్పాతజం భయం |
సంచచక్షేఽథ మేధావీ శరీరే చాత్మనో జరాం || 2.1.43 ||

పూర్ణచంద్రాననస్యాథ శోకాపనుదమాత్మనః |
లోకే రామస్య బుబుధే సంప్రియత్వం మహాత్మనః || 2.1.44 ||

ఆత్మనశ్చ ప్రజానాం చ శ్రేయసే చ ప్రియేణ చ |
ప్రాప్తే కాలే స ధర్మాత్మా భక్త్యా త్వరితవాన్ నృపః || 2.1.45 ||

నానానగరవాస్తవ్యాన్ పృథగ్జానపదానపి |
సమానినాయ మేదిన్యాం ప్రథానాన్ పృథివీపతిః || 2.1.46 ||

తాన్ వేశ్మనానాభరణైర్యథార్హం ప్రతిపూజితాన్ |
దదర్శాలంకృతో రాజా ప్రజాపతిరివ ప్రజాః || 2.1.47 ||

న తు కేకయరాజానం జనకం వా నరాధిపః |
త్వరయా చానయామాస పశ్చాత్తౌ శ్రోష్యతః ప్రియం || 2.1.48 ||

అథోపవిష్టే నృపతౌ తస్మిన్ పరపురార్దనే |
తతః ప్రవివిశుః శేషా రాజానో లోకసమ్మతాః || 2.1.49 ||

అథ రాజవితీర్ణేషు వివిధేష్వాసనేషు చ |
రాజానమేవాభిముఖా నిషేదుర్నియతా నృపాః || 2.1.50 ||

స లబ్ధమానైర్విసయాన్వితైర్నృపైః
పురాలయైర్జానపదైశ్చ మానవైః |
ఉపోపవిష్టైర్నృపతిర్వృతో బభౌ
సహస్రచక్షుర్భగవానివామరైః || 2.1.51 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ప్రథమః సర్గః ||